

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ТРАНСПОРТНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

ПРОГРАМА
вступного іспиту з історії України для вступу на навчання
для здобуття ступеня бакалавра
на основі повної загальної середньої освіти

Київ 2017

ЗМІСТ

Загальні положення	3
Тематичний зміст програми вступного іспиту	4
Пояснювальна записка до тестів	10
Критерії оцінювання підготовленості вступників	11

ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Програму вступного іспиту з історії України для вступу на навчання для здобуття ступеня бакалавра на основі повної загальної середньої освіти складено на підставі Програми зовнішнього незалежного оцінювання з історії України для осіб, які бажають здобувати вищу освіту на основі повної загальної середньої освіти, затвердженої наказом Міністерством освіти і науки України від 03 лютого 2016 року № 77 «Про затвердження програм зовнішнього незалежного оцінювання для осіб, які бажають здобувати вищу освіту на основі повної загальної середньої освіти».

Мета вступного іспиту

Вступний іспит з історії України для вступу на навчання для здобуття ступеня бакалавра на основі повної загальної середньої освіти проводиться з метою оцінювання підготовленості вступника до здобуття вищої освіти і передбачає перевірку рівня знань, умінь та навичок вступника з історії України.

Вимоги до підготовки вступників

На вступному іспиті з історії України *вступник* до Національного транспортного університету *повинен показати*:

а) чітке **знання** основних процесів історичного, економічного, соціального, політичного та культурного розвитку українського народу та української держави;

б) **здатність** точно, обґрунтовано та аргументовано висловити думку щодо історичних подій, визначати їх значення та наслідки для суспільно-політичних та соціально-економічних процесів в Україні.

в) **володіння** історичним матеріалом, а саме: фактами, подіями, прізвищами видатних політичних та громадських діячів;

Вступник повинен уміти:

1) надати змістовну відповідь на поставлене завдання, що передбачає: повне, конкретне, чітке розкриття суті питання з використанням найважливіших історичних фактів з висновками та узагальненнями;

2) досягти логічності викладу: послідовно, обґрунтовано висвітлити історичний матеріал, дотримуватись чіткої структури відповіді та закінченості думки;

3) продемонструвати уміння описувати, аналізувати, пояснювати історичні події;

4) аргументувати свої погляди;

5) доречно вживати історичні терміни, поняття тощо;

6) посилатись на джерела вивчення історії України: письмові, археологічні, кіно-фотодокументи.

Форма проведення вступного іспиту

Вступний іспит з історії України для вступу на навчання для здобуття ступеня бакалавра на основі повної загальної середньої освіти проводиться у письмовій формі за тестовою технологією.

Користування довідковою та допоміжною літературою не передбачено.

ТЕМАТИЧНИЙ ЗМІСТ ПРОГРАМИ ВСТУПНОГО ІСПИТУ

1. Стародавня доба української історії

Заселення людиною сучасної території України. Археологічна періодизація стародавньої доби української історії.

Трипільська культура та її місце в історії України. Традиції трипільської культури в культурах пізніших народів.

Первісні державні утворення на території України. Кіммерійці, скіфи, сармати, готи, гуни. Античні міста-держави Північного Причорномор'я. Джерела стародавньої доби (Геродот, Страбон, Гесіод, Лукрецій Кар).

Проблема походження східних слов'ян в сучасній історіографії. Держава антів. Археологічні культури та перші державні об'єднання східнослов'янських племен в I тис. н. е.

2. Княжа доба (IX – перша половина XIV ст.)

Передумови виникнення Давньоруської держави та основні етапи її історії. Політичний, адміністративно-територіальний устрій та соціально-класова структура держави. Соціально-економічний розвиток.

Київська держава в другій половині XI – початку XII ст. Процеси політичної децентралізації. Початок боротьби за «Київську спадщину». Нові спроби об'єднання Русі наприкінці XII ст. Володимир Мономах. Занепад Києва.

Продовження культурно-політичної традиції Київської Русі на південно-руських землях. Князівства на території України у XII-XIII ст. та їх політика.

Татарська доба в історії України. Сучасні альтернативні підходи до визначення «монголо-татарського фактору» в історії Русі та його наслідків.

Галицько-Волинське князівство (королівство) як спадкоємець державних і соціокультурних традицій Київської Русі, перша етнічна держава українського народу. Суспільно-політичний та адміністративно-територіальний устрій держави. Соціально-економічний розвиток.

3. Литовсько-польська доба української історії. Виникнення козацтва (друга половина XIV – середина XVII ст.)

Українські землі в колі геополітичних інтересів сусідніх держав. Зростання політичної могутності Великого князівства Литовського. Інкorporація Русі Литвою. Соціально-економічний розвиток українських земель, здобутки в галузі освіти і культури. Державно-політичний, економічний, культурний і релігійний вплив українських земель на Литву. Литовські статuti (1529, 1566, 1588 р.).

Польська експансія в Україні. Кревська (1385 р.), Люблінська (1569 р.), Берестейська (1596 р.) унії. Утворення Речі Посполитої. Наростання національної, соціальної і релігійної конфронтації.

Взаємовідносини українських земель з Османською імперією і Кримським ханством.

Соціально-економічний розвиток українських земель. Зростання ролі шляхти. Формування панщинно-фільваркового господарства. Юридичне

оформлення кріпосного права. Зростання міст. Оформлення міщанства в особливу соціальну генерацію української людності. Надання Магдебурзького права українським містам.

Наступ католицизму. Релігійно-національний та культурний рух в Україні в XV–XVI ст. Братства та їх роль у захисті православ'я, розвитку української політичної та духовної культури.

Виникнення козацтва (друга половина XIV – середина XVII ст.). Основні причини, джерела, етапи походження й еволюції українського козацтва.

Запорозька Січ як центр консолідації національно-патріотичних сил і відновлення українських державних традицій.

Виникнення реєстрового козацького війська та його місце у державотворчих процесах в Україні.

Козацько-селянські повстання кінця XVI – 20–30 рр. XVII ст. Ординація 1638 р.

4. Українська національна революція. Козацько-гетьманська держава (друга половина XVII – XVIII ст.)

Українська національна революція 1648–1676 рр.: причини, характер, завдання, рушійні сили. Періодизація та характеристика основних етапів революції.

Розроблення Б.Хмельницьким української державної ідеї. Значення державотворчої діяльності Б. Хмельницького. Характер Переяславської угоди 1654 р., та березневих статей: умови і правове значення.

Відновлення війни з Польщею (1654-1656 рр.) та її трагічні наслідки для козацької України. Смерть Б. Хмельницького. Історичне значення його діяльності.

Українська козацько-гетьманська держава. Її суспільно-політичний і адміністративний устрій та особливості соціально-економічних відносин.

Українська козацько-гетьманська держава в період громадянської війни та втрати незалежності (1657–1686 рр.).

Гетьманська Україна. Суспільно-політичне й економічне життя українців під владою Росії. Основні етапи обмеження та остаточної ліквідації української гетьманської державності російським царатом в кінці XVII–XVIII ст. Ліквідація Запорозької Січі.

Суспільно-політичний, адміністративний та економічний розвиток Правобережжя та західноукраїнських земель під владою Польщі, Угорщини та Молдавії в останній чверті XVII–XVIII ст. Гайдамацький рух, Коліївщина, опришки.

Імперська політика Росії, Пруссії та Австрії в Європі у XVIII ст. Три поділи Польщі. Наслідки геополітичних змін у Східній Європі наприкінці XVIII ст. для українського народу.

5. Українські землі під владою Російської імперії (кінець XVIII – початок XX ст.)

Державно-правовий, політичний та адміністративний стан і статус України у складі Російської імперії. Колоніальний характер політики Росії

щодо України. Криза кріпосницького господарювання. Становлення, розвиток та модернізація капіталістичних відносин. Буржуазні реформи другої половини XIX ст. та їх наслідки в Україні.

Суспільні та демократичні рухи і течії в Україні. Польський політичний рух в Україні.

Українське національне відродження: причини, суть та основні етапи.

Політизація українського національного руху в кінці XIX ст. – на початку XX ст. Програмні та організаційні засади діяльності політичних партій.

Україна у першій російській демократичній революції (1905–1907 рр.).

Соціально-економічне життя в Україні на початку XX ст. Аграрна реформа Столипіна та її наслідки для України.

6. Українські землі під владою Австрійської імперії (кінець XVIII – початок XX ст.)

Державно-правовий, політичний та адміністративний стан і статус України у складі Австрійської (з 1867 р. – Австро-Угорської) імперії. Основні тенденції суспільного та соціально-економічного розвитку західноукраїнських земель. Революція 1848–1849 рр. в Австрійській імперії, активізація українського національного руху.

Особливості національного руху в західноукраїнських землях. Перші українські культурно-освітні установи в Галичині. Основні течії суспільно-політичного руху. Процес утворення українських політичних партій в Галичині.

7. Україна в роки Першої світової війни

Світовий баланс сил та національні інтереси. Українське питання під час Першої світової війни. Трагедія українського народу у світовій війні. Еволюція позицій українських політичних партій у питанні війни.

Хід воєнних дій на території України в 1914-1918 рр. Українські Січові стрільці та їх оцінка в сучасній історіографії.

Соціально-економічні та політичні наслідки війни для українського суспільства.

8. Українська національно-демократична революція. Боротьба за відродження державності України (1917–1921 рр.). Українська Центральна Рада, Гетьманат Скоропадського, Директорія УНР, ЗУНР

Революційні події в Україні в 1917 – на початку 1918 р. Проблеми державотворення в Україні. Еволюція поглядів політичних сил України в питання самовизначення українців (Універсали Центральної Ради). Політика Української центральної Ради щодо Тимчасового уряду та Радянської Росії. Проголошення Української Народної Республіки. Війна радянської Росії з УНР. Брестський мир та Україна.

Українська Держава гетьмана П. Скоропадського, внутрішня політика, зовнішньополітичний курс, заходи в релігійній та культурній сферах.

УНР в часи Директорії. Акт Злуки УНР та ЗУНР. Окупація військами Антанти півдня України. Денікінський режим в Україні. «Київська катастрофа». Перший «Зимовий похід» Армії УНР. Варшавська угода між

УНР та Польщею. Польсько-радянська війна на території України. Другий «Зимовий похід» Армії УНР.

Утворення та діяльність Західноукраїнської Народної Республіки. Державотворча діяльність ЗУНР. Боротьба ЗУНР проти Польщі.

Причини та шляхи встановлення влади Рад в Україні. Економічна та національно-державна політика радянської влади. Особливості реалізації більшовицької політики «воєнного комунізму» в Україні. Входження УСРР до воєнно-політичного й економічного союзу радянських республік (червень 1919 р.).

Селянський повстанський рух в українській національно-демократичній революції. Цілі та характер селянських виступів.

Основні уроки української національної революції.

9. Україна в умовах радянського тоталітаризму та Другій світовій та Великій Вітчизняній війнах (1939 – 1945 рр.)

Входження УСРР до складу СРСР. Соціально-економічні перетворення в УРСР на основі нової економічної політики: суть, наслідки.

Політика «коренізації» в УСРР (українізація). Українське національне відродження 20-30-х років.

Державна економічна політика у 1920–1930 рр. Радянська модернізація в Україні. Суть і наслідки форсованої політики індустріалізації та колективізації. Голодомор 1932–1933 рр. Наростання та затвердження тоталітарних методів соціально-економічною сферою суспільного життя. Політичні репресії.

Політико-правовий статус українців у складі Польщі, Румунії, Чехо-Словаччини. Порухення міжнародних угод про надання українцям автономного самоврядування. Націоналізм як суспільно-політичне явище української історії міжвоєнного періоду. Національно-визвольні рухи на західноукраїнських землях.

Україна і світ у 1920–1930-ті роки ХХ ст. Українське питання у геополітиці європейських держав у передвоєнні роки. Радянсько-німецький пакт від 23 серпня 1939 р.

Початок Другої світової війни. Її причини, характер. Українське питання напередодні та в початковий період війни. Оформлення нового політико-правового статусу Західної України. Включення до складу УРСР Північної Буковини та українських придунайських земель.

Початок Великої вітчизняної війни. Встановлення нацистського окупаційного режиму. Український Холокост.

Розгортання партизанського, підпільного рухів та Руху Опору проти окупантів. ОУН–УПА в роки війни. Трудовий подвиг українців в роки війни. Українці в збройних формуваннях воюючих сторін. Вклад народів України в перемогу над фашизмом. Демографічні і матеріальні втрати України. Роль антигітлерівської коаліції в розгромі фашистської Німеччини. Ялтинсько-Потсдамська система міжнародних відносин. Уроки Другої світової та Великої Вітчизняної воєн.

10. Україна в 1945 – першій пол. 1960-х рр.

Геополітичні наслідки Другої світової війни. Перетворення України на новий суб'єкт міжнародного права – участь України в роботі ООН.

Труднощі відбудови народного господарства. Відмінність процесів повоєнної відбудови економіки в СРСР і в західних державах.

Причини загострення політичної ситуації у західних районах УРСР у післявоєнний період: радянізація західних областей України, операція «Вісла», боротьба ОУН-УПА.

Політико-ідеологічне і культурне життя України. Тоталітарно-бюрократичні тенденції в ідеологічному та громадському житті у 1940 – початку 1950-х рр.

Лібералізація суспільно-політичного життя УРСР в середині 1950-1960-х років: припинення масових репресій, реабілітація. Зміни адміністративно-територіального устрою УРСР. Реформування управління економікою. Виникнення руху «шестидесятників», дисидентського руху наприкінці 1950-х – на початку 1960-х рр.

11. Україна в період загострення кризи радянської системи у другій пол. 1960-х – 1980-х рр.

Політико-ідеологічна криза радянського ладу в Україні. Кадрові зміни в політичному керівництві УРСР. Конституція УРСР 1978 р. Спроби економічних реформ у другій половині 1960-х років, причини їх згорання.

Тенденції розвитку соціальної сфери. Культура і духовне життя. Опозиційний рух.

Об'єктивна зумовленість докорінних змін у всіх сферах життя країни, республіки. Спроби М. Горбачова реформувати суспільство на шляхах прискорення, демократії, гласності. Початок «перебудови». Невдача реформ на платформі соціалістичного вибору. Зростання соціальної та національної активності українського суспільства наприкінці 80-х років. Загальноукраїнський страйк шахтарів. Політичні реформи. Формування багатопартійної системи, створення Народного руху України за перебудову, перші альтернативні вибори до Верховної Ради. Ухвалення Декларації про державний суверенітет. Наростання відцентрових тенденцій і розпад СРСР. Акт проголошення незалежності України. Проведення референдуму та виборів Президента України.

12. Державотворчий процес в Україні в умовах незалежності.

Основні державотворчі процеси в Україні. Запровадження інституту президентства. Конституція України 1996 р. та її подальші модифікації. Міжнаціональний чинник в українському державотворчому процесі. Кримська автономія.

Формування багатопартійної системи в Україні: проблеми і перспективи розвитку. Класифікація політичних партій та об'єднань.

Соціально-економічні реформи. Наростання інфляційних процесів і соціальної напруженості. Пошуки шляхів виходу із політичної та соціально-економічної кризи. «Помаранчева революція»: причини та наслідки. Європейський вибір України.

Президентство В. Януковича: системна криза у політичному та суспільно-економічному житті країни, згорання євроінтеграційного курсу. Причини та передумови Революції Гідності (листопад 2013 – лютий 2014). Трагедія Майдану. Небесна сотня. Особливості суспільної свідомості та соціальної психології в різних регіонах України. Російська анексія Криму. Антитерористичні дії на Сході України.

Сучасні політичні та соціально-економічні реформи. Основні принципи та напрями зовнішньої політики України.

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА ДО ТЕСТІВ

Загальна кількість завдань тесту – 20.

На виконання тесту відведено 90 хвилин.

Тест з історії України складається із завдань п'яти видів, різних за змістом, складністю та формою подання відповіді.

1. Завдання з вибором однієї правильної відповіді (№№ 1...5, 6...15). До кожного завдання подано чотири варіанти відповіді, з яких лише один правильний. Завдання вважається виконаним, якщо учасник тестування вибрав і позначив правильну відповідь у бланку відповідей.
2. Завдання на встановлення відповідності між датами, подіями, прізвищами та ін. (№ 16). До завдання подано інформацію, позначену цифрами (ліворуч) і буквами (праворуч). Щоб виконати завдання, необхідно встановити відповідність інформації, позначеної цифрами та буквами (утворити логічні пари). Завдання вважається виконаним, якщо учасник тестування правильно зробив позначки на перетинах рядків (цифри від 1 до 4) і колонок (букви від А до Д) у таблиці бланка відповідей.
3. Завдання на встановлення правильної послідовності хронологічного ряду (№ 17). До завдання подано перелік подій, позначених буквами, які потрібно розташувати у правильній послідовності, де перша подія або дата має відповідати цифрі 1, друга – цифрі 2, третя – цифрі 3, четверта – цифрі 4. Завдання вважається виконаним, якщо учасник тестування правильно зробив позначки на перетинах рядків (цифри від 1 до 4) і колонок (букви від А до Г) у таблиці бланка відповідей.
4. Завдання на встановлення назви події, прізвища історичного діяча (№ 18). Завдання включає перелік ознак, характерних рис тієї чи іншої події; факти, що характеризують діяльність історичного діяча. Завдання вважається виконаним, якщо учасник тестування правильно назвав подію, прізвище.
5. Завдання з розгорнутою відповіддю (№№ 19 та 20). Кожне з таких завдань містить питання, у відповіді на яке мають бути розкриті причини, наслідки або основні риси тієї чи іншої події. Завдання вважається виконаним, коли учасник тестування повністю розкрив причини, наслідки та надав всебічну характеристику явищу, події.

КРИТЕРІЇ
оцінювання підготовленості вступників на вступному іспиті
з історії України для вступу на навчання
для здобуття ступеня бакалавра

Результати вступного іспиту для вступників, які показали мінімальний достатній рівень підготовленості з історії України і отримали «пороговий бал», який становить 100 балів, оцінюються за шкалою від 100 до 200 балів.

«Пороговий бал» у 100 балів вступник отримує за умови надання правильних відповідей на всі п'ять перших питань екзаменаційного білета, які передбачають вибір правильного варіанта з чотирьох наведених у білеті варіантів відповідей. Кожна правильна відповідь оцінюється у 20 балів.

Якщо за результатами відповідей на перші п'ять питань екзаменаційного білета вступник отримав кількість балів, нижчу від «порогового бала», перевірка його відповідей на наступні питання не проводиться.

Загальна оцінка за вступний іспит з історії України є сумою балів, яка складається з «порогового балу» (100 балів), отриманого за правильні відповіді на перші п'ять питань екзаменаційного білета, та балів, виставлених за відповіді на кожне з наступних п'ятнадцяти питань екзаменаційного білета, та обчислюється за формулою:

$$O = 100 + \sum_{i=6}^{20} B_i$$

де B_i – кількість балів за відповідь на i -те питання з 6 по 20;

Максимальна кількість балів за виконання завдань різних видів наведена у таблиці.

Вид завдання	Номери питань	Максимальна кількість балів за виконання завдання
1. Вибір правильної відповіді	6...15	5
2. Встановлення відповідності між датами, подіями, прізвищами та ін.	16	7
3. Встановлення правильної послідовності хронологічного ряду	17	4
4. Встановлення назви події, прізвища історичного діяча	18	3
5. Завдання з розгорнутою відповіддю	19, 20	18

При оцінюванні виконання кожного з завдань відповідного виду використовуються такі критерії:

Вид 1 (для питань 6...15):

- 5 балів, якщо вступник визначив вірний варіант відповіді з 4-ох запропонованих;
- 0 балів, якщо вступник вказав неправильний варіант відповіді, або вказав більше одного варіанта відповіді, або не вказав жодного варіанта відповіді.

Вид 2:

- 7 балів, якщо вступник встановив правильну відповідність для всіх чотирьох запропонованих пар;
- 5 балів, якщо вступник встановив правильну відповідність для трьох із запропонованих пар;
- 3 бали, якщо вступник встановив правильну відповідність для двох із запропонованих пар;
- 2 бали, якщо вступник встановив правильну відповідність для одної із запропонованих пар;
- 0 балів, якщо вступник не встановив жодної правильної логічної пари або не надав відповіді на завдання.

Вид 3:

- 4 бали, якщо вступник правильно визначив повний ряд послідовностей;
- 2 бали, якщо вступник вказав дві будь-які послідовності;
- 1 бал, якщо вступник вказав або першу, або останню події;
- 0 балів, якщо вступник надав неправильну відповідь або не надав відповіді на завдання.

Вид 4:

- 3 бали, якщо правильно встановлено прізвище, подію тощо;
- 0 балів, якщо вступник надав неправильну відповідь або не надав відповіді на завдання.

Вид 5:

- 15...18 балів, якщо вступник цілком повно, конкретно, розкрив суть питання, опираючись при цьому на найважливіші історичні факти; дотримався чіткої структури відповіді та закінченості думки; послідовно, обґрунтовано висвітлив історичний матеріал, зробив висновки та узагальнення;
- 8...14 балів, якщо вступник надав розгорнуту відповідь на поставлене питання, обґрунтувавши її необхідними історичними фактами; продемонстрував уміння описувати та пояснювати історичні події;
- 1...7 балів, якщо вступник навів історичні факти або описав події;
- 0 балів, якщо вступник неправильно навів історичні факти та описав події або не надав відповіді на запитання.